

Hitzaurre gisa

Belen Uranga

Soziolinguistika Klusterra

b.uranga@soziolinguistika.eus

Eneko Gorrik zenbaki honetan bertan dio “erritual” modukoa bihurtzen ari dela *Inkesta Soziolinguistikoaren* eta *Kale-erabileraren neurketaren* emaitzen irakurketa; alegia, bost urtean behin, Eusko Jaurlaritzak eta Soziolinguistika Klusterrak, hurrenez hurren, egiten duten euskararen biziberritze-prozesuko bi datu-bilketa handien emaitzen irakurketa eta interpretazioa.

Guk ez dugu erritual denik esango baina bai, arreta bereziarekin egin beharreko eginkizuna dela. Horregatik, publiko egitearekin batera, datuon azterketarako EHUko ikastaroa antolatu ohi dute Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak eta Soziolinguistika Klusterrak. Hala egin dute 2017an ere, eta bertan parte hartu dute zuzendari modura, bi ikerketa horietako arduradun tekniko nagusi diren Jon Aizpuruak eta Olatz Altunak.

Ikastaro horretan egindako aurkezpenak, mahai-inguruak -kronika modura emanda-, eta beste hainbat adituren ekarpenak bildu

ditugu, horrela, BAT 106 zenbaki monografiko honetan.

Hasteko, **Olatz Altunak** bere artikuluan 2016an egindako behaketa/ikerketaren emaitza aurkeztu du. Baina zerbait harago joan nahi izan du “**Euskaldunon dentsitateak zer-nolako eragina du euskararen kale-erabileran?**” izeneko artikuluan; Euskal Herri mailako neurketez gain, adierazgarriak diren hainbat udalerritako kale-neurketak aztertu ditu, hiru gune soziolinguistiko bereiziz. Eta esan daiteke jasotako emaitzek argi berria ekarri dutela hainbat esparrutan, esate baterako, gune soziolinguistiko desberdinetan, haurren edota helduen presentziaren araberako portaerak bereizteko orduan. Horrela, udalaren gaitasun-mailaren eta euskararen erabileraren arteko harremana aztertuz, udal-mailako tipologia berri bat proposatzera dator Olatz Altuna bere artikuluan honetan.

“**Euskararen erabileran eragiten duten faktore nagusiak**” aztertu ditu Jon Aiz-

puruak zenbakiaren bigarren artikuluan. Euskalgintzan ari garenon artean denok partekatzen dugun kezka da ezagutzaren datuak kontuan izanda aurreikusi genezakeen erabileraren eta erabilera erreala-
ren arteko tartea. Eusko Jaurlaritzak argitaratutako VI. Inkesta Soziolinguistikoaren datuak erakutsiz, euskararen erabileraren gakoak zein diren aztertu du Jon Aizpuruak bere artikuluan.

BAT 106 zenbakiko ondorengo 4 artikulua Kale-Neurketa proiektuko Batzorde Zientifikoko kideek idatzi dituzte, hainbat esparru zehatzei atxikita. Lehenengoan, **Iñaki Martinez de Luna** soziolinguistak **“Euskararen biziberritzea, eleaniztasunaren garaiko erronka”** izenburuarekin, euskara biziberritzeko planetan paradig-
maren aldaketarako ideia batzuk ematen ditu. Interesgarriak dira *eleaniztasunaren* inguruan egin dituen hausnarketak, dagoeneko ohituta gaituen bidetik, paradigma horrek euskara suspertzeko eskaintzen dituen aukerak eta arriskuak aztertuz, eta ahalik eta etekin handiena ateratzeko bideak lagungarri izan daitezkeen ideiak plazaratuz.

Multzo honetako bigarren artikulua Nafarroako ikuspegia lantzea du helburu. **Eneko Anduagak** eta **Paula Kasaresek** idatzitako **“Kale-erabilera: Nafarroako datuen irakurketa”** artikuluan 2016ko Hizkuntzen Erabileraren Kale-Neurketako Nafarroako datuak xeheki landu dituzte, batez ere, Euskal Herriko joera orokorrari jarrai ez dieten alderdiei erreparatuta. Alegia, EAeko joeratik aldenduz, Nafarroan euskararen kale-erabilera hazi egin da. Artikuluan, hazkunde hori nola aldatzen den aztertu dute gune soziolinguistiko desber-

dinetan eta adinaren, sexuaren eta haurren presentziaren arabera. Jakina, erabilera horren hazkundera ez da horren handia izan, beraz, datua ez da behar bezalako sendoa bere horretan. Halere, oso positiboa da, eta hurrengo neurraldietan gorakadari eusten ote zaion aztertu beharko da; beraz, kontu handiarekin landu beharko dira euskararen erabilera sendotzeko proposamenak.

Euskal Herriko Iparraldeko ikuspegia ere eman nahi izan zaio euskararen lurraldeetako berezitasunen araberrako ekarpenak osatuz. Horretarako, **Eneko Gorrik**, Batzorde Zientifikoko kide den aldetik, **“Euskararen erronkak”** artikulua idatzi du, azpimarratzeko, urte erdia dela soilik Ipar Euskal Herrian hizkuntza politika publikoaren berregituraketa gertatu dela. Hasi berria den politika publikoaren zereginen banaketa teknikoa baino gehiago, badirudi garrantzia handiagoa duela egilearen iritziz, hizkuntza politikaren lidergo politikoa nor hartuko duen erabakitzea. Horrela, hego aldean gutxienez 30 urteko ibilbidea duen arren Iparraldean hizkuntza politikak 10 urte besterik ez ditu, eta ziklo berri baten atarian kokatzen da. Euskalgintzak orokorrean eta Euskal Konfederazioak zehazki, paper garrantzitsua beteko du ondorengo hamarkadetan garatuko diren hizkuntza politikak definitzeko.

Azkenik, Xabier Isasik gogoratu nahi izan du badela **“Euskara biziberritzea azaltzeko eredu estatistikoa”**. Alegia, egilearen iritzian gizarte elebidunetan, zorizko gertaera bilakatzen da hizkuntza gutxi-
tuaren erabilera, hau da, probabilitate-eredu jakinaren araberrakoa. Txillardegiren azterketa matematikoa abiapuntua dela,

euskararen erabileraren probabilitate-funtzioa zehaztu, oinarrizko ezaugarriak definitu eta eredu estatistikoaren erabilerrako azalpenak agertzen dira artikuluan. Era berean, eredu estatistikoaren bitartez, datuok interpretatzeko eta ebaluatzeko irizpideak ere ematen ditu egileak.

BAT aldizkariaren 106. Aleari jarraipena emanaz, azken denboratan interes berezia pizten ari den gai bat ekarri nahi izan dugu bertara. Lehenago ere egin izan du Jone Miren Hernándezek generoa eta euskararen erabileraren inguruko irakurketa eta azterketa, eta, oraingoan, “%2,7a Euskara, generoaz mintzo?” artikuluan Jaime Altunarekin batera ekarpen interesgarria egin dute. Izan ere, azkenengo Kale-Neurketetan agertzen ari den joera argi bat aztertu dute: alegia, emakumezkoek gizonezkoek baino gehiago egiten dutela euskaraz ikusi ahal izan da, nahiz eta aldea ez den oso oso handia. Nolanahi ere, adinekoen tartean izan ezik, gainerako tarte guztietan antzeman da emakumezkoen erabilera handiago bat. Artikuluan, gertaera hori sortzen dituen arrazoen azalpena ematen dute. Horretarako kale-neurketak hainbat urtetako datuen gaineko genero irakurketa egin dute, eta datu horiek osatzeko, zenbait azterlan kualitatiboetako ondorioak ere aldatu dituzte hona.

EHUko Udako ikastaroa antolatzerakoan gure nahia izan zen ahalik eta iritzi trukatuta zorrotzeta eta euskalgintzako sektore desberdinen ekarpena egitea. Helburu horrekin antolatu ziren hiru mahai-inguru eta horietan plazaratutako ideia nagusiak bildu ditugu, “Mahai-inguruen kronika!” deitu dugun artikuluan. Kronika horren idazmenean, mahai-inguruetan dinamiza-

tzaile modura aritu ziren Nerea Azurmendik eta Garikoitz Goikoetxea kazetariak parte hartu dute, eta Soziolinguistika Klusterreko Uxo Anduagak eta Belen Urangak. Kronika hori ez da, jakina, artikuluzientifiko moduan sailkatu daitekeen testua, baina bere edukiak oso interesgarriak direlakoan gaude, gaur egun, euskararen biziberritze prozesuaren perspektiba zuzena izan nahi duen ororentzat, bertan biltzen baitira Erakunde Publikoetako Hizkuntza Politikarako arduradun nagusiak, EAEko unibertsitateko irakasleak eta gizarte eragileko hainbat ordezkari.

ERANSKIN MODURA, BAT Soziolinguistika Aldizkariak argitara ematen du “**Hizkuntzen Erabileraren Kale-Neurketa. Euskal Herria, 2016. Emaitza Nagusien Txostena**”, ikerketa horren publiko egin diren datu guztien bildumarekin.

Azkenik, BAT 106 zenbakia ixteko, eta monografiatik harago, **MUNDUKO SOZIOLOGIKAREN LEIHOAN** atalean argitaratu dugu **Robbie Felix Penman** eta **Beñat Garaioaren** azterketa oso interesgarri bat: “**Euskal lankidetzaren Hego Amerikako hizkuntzen biziberritzea**”. Artikuluan, Hego Amerikako biziberritze linguistikorako euskal lankidetzaren bi kasu deskribatzen dira: alegia, maputxe komunitatearekin eta hegoaldeko ketzuerako komunitatearekin izandako proiektuen inguruko irakurketa da artikuluan erakusten dena. Bi hizkuntza horietako hainbat zertzelada eskaintzeaz gain, euskal lankidetzaren inguruko oinarri bat ere proposatzen dute egileek, komunitate horiekin euskaldunek izan duten lankidetzaren ikuspegi historiko batetik aztertuta. •